

Проблеми проектної діяльності у медсестринській освіті

У роботі розглянуто поняття 'проект', 'діяльність', 'проектна діяльність', 'медсестринський проект', визначено проблеми впровадження проектування у навчально-виховний процес медичних коледжів та можливі шляхи їх подолання.

Ключові слова: *проект, проектна діяльність, студенти медичного коледжу, медсестринських проект.*

Прискорені темпи життя, підвищення вимог на ринку праці, збільшення конкуренції поміж висококваліфікованих фахівців, стресогенність стали причинами зростання захворювання населення. Необхідність покращення якості первинної медико-санітарної допомоги, проведення профілактичних, діагностичних, лікувальних та реабілітаційних заходів зумовили реформування медичної галузі. Як основна ланка зазначеного процесу, суттєвих змін зазнала парадигма медсестринської освіти. Низка нормативних документів, дозволила запровадити триступеневу систему підготовки медичних сестер, від молодшого спеціаліста до магістра сестринської справи. Забезпечила позитивне спрямування змін в ефективності та значущості середнього медичного персоналу в наданні медичної допомоги всім верствам населення, визначення медсестринства як самостійної професійної одиниці, а не допоміжного персоналу в лікарській практиці.

Сучасні заклади середньої медичної освіти активно запроваджують новітні технології навчання задля формування висококваліфікованого фахівця європейської формації. Молоді спеціалісти повинні бути конкурентоспроможними, швидко орієнтуватись в інформаційному просторі який постійно змінюється, обирати правильні шляхи подолання проблем. Течії сучасної медсестринської освіти запровадили в навчально-виховний процес такий категоріальний апарат як інформаційно-комунікативні технології, проблемні клінічні завдання, валідність шляхів розв'язання нетипових ситуацій. Зазначені позиції на наш погляд, матимуть повне змістовне відображення у проектній діяльності студентів під час засвоєння нових знань та формування дослідницьких умінь і навичок.

Ретроспективний аналіз інформаційних джерел сформульованої проблеми вимагає теоретичного аналізу психолого-педагогічних аспектів проектної діяльності, нового осмислення понять, покладених в її основу. Науковці не надають однозначного тлумачення категорії «проект».

Так О. Олексюк пропонує розглядати цю категорію як сукупність певних дій, документів, попередніх текстів, задум для створення реального об'єкта, предмета, створення різного роду теоретичного продукту; це завжди творча діяльність [5, 46].

О. Савенков розуміє як сукупність документів, необхідних для створення певного об'єкта; попередній текст будь-якого документа; задум або план [7, 36].

Позиціонує як метод навчання, який можна застосовувати на заняттях та у позааудиторній роботі, зорієнтований на досягнення мети самих студентів, формує значну кількість умінь та навичок; форма організації навчального процесу, що може стати альтернативою класно-урочній системі, С. Вірста [1, 55].

Як про прагматичну спрямованість на результат, який можна отримати при розв'язанні тієї чи іншої практично або теоретично значущої проблеми; цей результат можна побачити, осмислити, застосувати у реальній практичній діяльності, говорить Є. Полат [6].

За результатами наведеної інформації можна дійти висновків, що проект розглядається як комплекс документів, план, форма організації навчання, самостійна навчальна діяльність. Проте єдиним є спрямування роботи на реальний результат, що має практичне застосування, особистісну значущість, не підготовку до майбутнього життя, а розв'язання актуальних проблем студента, набуття нових умінь і навичок.

Оскільки створення проекту передбачає активну діяльність студентів, постає необхідність розглянути сутність цього процесу.

Так, у психологічній практиці діяльність визначається як взаємодія людини і світу, у якому людина свідомо та цілеспрямовано змінює світ [3; 36].

¹ Бабенко Тетяна Павлівна, аспірант кафедри педагогіки; Криворізький національний університет

С. Гончаренко надає таке тлумачення діяльності: спосіб буття людини у світі, здатність її вносити в дійсність зміни. Основні компоненти діяльності: суб'єкт з його потребами; мета відповідно до якої перетворюється предмет в об'єкт, на який спрямовано діяльність; засіб реалізації мети [2, 98].

Є. Рапацевич діяльністю називає активну взаємодію з навколишніми, у процесі якої жива істота є суб'єктом, що цілеспрямовано діє на об'єкт та задовольняє свої потреби [4; 169].

У навчанні виокремлюють проектну діяльність як форму самостійної роботи студентів, спрямовану на отримання запланованого результату, певної моделі, особистісного досвіду, задоволення власних мотивів у процесі здобування нових знань за умови безпосереднього взаємозв'язку з дослідницькими вміннями та навичками.

У контексті середньої медичної освіти. Суттєвою особливістю проектування у медичній галузі є робота із сучасним лабораторним обладнанням, безпосередній зв'язок з пацієнтами та медичним персоналом, що потребує ґрунтовних знань не лише певного навчального предмета, а й суміжних дисциплін. Така позиція уможливує збагачення мотиваційного складника, усвідомлення суспільної значущості обраної професії.

Проектна діяльність середнього медичного персоналу в нашому розумінні позиціонується як активна дія студентів, спрямована на самостійне творче розв'язання особистісно-значущої проблеми, у процесі якої відбувається глибоке засвоєння теоретичних знань клінічних дисциплін та формування комплексу дослідницьких умінь та навичок.

Зважаючи на те, що безпосередня професійна діяльність випускників медичного коледжу відбуватиметься відповідно до етапів медсестринського процесу далеко не всі проекти, якими б актуальними та цікавими не здавалися, будуть відповідати характеру медсестринських. Основними критеріями такої роботи ми визначаємо специфічну діяльність у площині медичної, психологічної та комунікативної сфер, спрямовану на активне застосування спостереження за фізіологічними та соціальними явищами, які вимагають відбору інформаційного матеріалу з різних лікувально-профілактичних, реабілітаційних або навчальних закладів міста; забір біологічного матеріалу задля проведення лабораторних клінічних досліджень з діагностичною метою; порівняльне вивчення фактів, процесів, результатів аналізу для виявлення певних тенденцій або розробки пропозицій медичного характеру (створення інноваційного проекту орієнтованого на визначення проблем пацієнта); виявлення ефективності використання певної системи визначення й розв'язання проблем пацієнта для проведення аналізу та своєчасної корекції; передбачається сумісне опрацювання творчої, теоретичної або практичної ідеї санітарно-просвітницького напрямку.

Незважаючи на актуальність питання, запровадження проектної діяльності в навчально-виховний процес натрапляє на низку проблем. Однією з причин можна назвати небажання викладачів працювати за проектними технологіями, апелюючи достатнім рівнем якості навчання. Це зумовлене неповною або несвоєчасною поінформованістю освітян про специфіку застосування альтернативного підходу. Частіше проектуванням називають написання рефератів чи виконання додаткової самостійної роботи, дотримуючись певних алгоритмів. Проект вимагає повної зміни ролі викладача в навчанні. За таких умов на перший план виступає діагностика психолого-педагогічних якостей колективу, визначення індивідуальних особливостей студентів, створення проблемної ситуації на занятті, сумісний пошук валідних шляхів подолання проблем. Такі дії призводять до зміни позиції викладача, який не є носієм інформації, а стає консультантом, рівноправним партнером.

Не менш важливий і різний рівень загальнонаукових знань студентів, недостатня підготовленість до самостійного опрацювання навчального матеріалу, не повною мірою сформовані вміння пошуку потрібної інформації. Нами було проведено анкетування студентів навчальних закладів середньої медичної освіти задля визначення рівня підготовки майбутніх спеціалістів до проектної діяльності. Тобто наскільки суб'єкт навчання під керівництвом педагога здатний організувати власний проект і провести експериментальне дослідження. Опитування, у якому брали участь 147 студентів Криворізького медичного коледжу, Константинівського медичного училища та Дніпродзержинського медичного училища показало, що 10,7% опитаних практично не мають уявлення про проектну діяльність, 34% будь-яку додаткову самостійну роботу розглядають як проект, проте 17,6% прагне отримувати якісні знання в новий спосіб та стати спеціалістом високого рівня у медичній галузі.

Отже, проектна діяльність повинна органічно вписуватися в навчально-виховний процес, поєднуючи всі форми організації навчання, а не носити фрагментарний, епізодичний характер. Ураховуючи специфіку проектування у медичних навчальних закладах уможливується становлення таких якостей:

1) професійні – якісне та своєчасне виконання посадових обов'язків у наданні медико-санітарної допомоги населенню, що проявляється у володінні маніпуляційними техніками;

- 2) комунікативні – оскільки робота медичного персоналу передбачає безпосереднє спілкування з пацієнтами та їх родичами актуальності набувають уміння ведення коректного діалогу, толерантність до позицій співрозмовника, аргументоване пояснення необхідності проведення тих чи тих лабораторних досліджень або хірургічних втручань із діагностичною чи лікувальною метою;
- 3) пізнавальні – передбачають здатність до визначення нових завдань особистісної значущості, виявлення дефіциту знань, пошук шляхів компенсації інтелектуальних недоліків, постійний саморозвиток та самовдосконалення як у професійних так і в соціальних аспектах, вільне володіння навичками збирання анамнезу, аналіз отриманої інформації, формулювання медсестринських діагнозів;
- 4) соціальні – усвідомлення суспільної та особистісної значущості навчання, використання отриманих умінь та навичок у майбутній професії, що призводить до створювальної, творчої діяльності у процесі опанування навчального матеріалу; здатність співвідносити свої прагнення з інтересами інших, продуктивно взаємодіяти із одногрупниками, співробітниками, пацієнтами та їх родичами; аналізувати та розв'язувати суперечності, які перешкоджають ефективній співпраці.

Ураховуючи професійні аспекти медичного працівника середньої ланки, запровадження проектування вимагає створення низки дидактичних умов, як сукупності заходів, організованих викладачем у навчально-виховному процесі, що дозволяють сформулювати дослідницькі уміння та навички, самостійність і творчість у роботі. По-перше, проектна діяльність вимагає докорінної зміни організації теоретичних занять. Лекції повинні проводитися у вигляді дискурсу, обговорення проблемної ситуації, проголошеної викладачем, або сформульованої самими студентами. Обов'язкове визначення завдань та шляхів розв'язання визначеної проблеми. По-друге, практичні або лабораторні заняття повинні бути органічним продовженням теоретичних, де студенти мають змогу не тільки набути навичок роботи із медичним обладнанням, засвоїти виконання найбільш поширених маніпуляцій, а й провести елементи дослідження в межах проекту, презентувати його результати, визначити практичне застосування. Ефективне виконання всіх етапів навчання не можливе без активного залучання студентів.

Проте основним способом подачі навчального матеріалу в медичних коледжах було і лишається інформування. Викладач, виступаючи в ролі оратора, на теоретичних заняттях доносить до студентів певний обсяг аксіоматичної інформації. Запам'ятовуючи матеріал лекції, майбутні медики намагаються відтворити його у процесі практичної або лабораторної роботи. Опрацьовуючи алгоритми, студенти швидко вчаться автоматично виконувати певні маніпуляції, іноді до кінця не розуміючи логічної послідовності дій. В умовах стрімкого розвитку науки знання, отримані в такий спосіб стають малоцінними та швидко втрачають свою актуальність. Тому більшість викладачів схиляються до думки, що їхньою метою є навчити обирати з великої кількості інформації необхідну, опрацьовувати її, та у такий спосіб здобувати нові знання.

Отже, проектна діяльність студентів постає важливим чинником у підготовці фахівця, дозволяє перенести акцент із процесу репродуктивного засвоєння знань на розвиток пізнавальних інтересів, самостійності мислення, творчого пошуку шляхів розв'язання проблем, постійного збагачення власного багажу знань, самовираження та самовизначення. Проте готові висновки, які пропонують підручники для засвоєння, або лекційний матеріал, поданий викладачем, створюють враження закінченості та незаперечності. Такий спосіб викладання навчального матеріалу є економічним і компактним, та все ж не дає студентам змоги відчутти сам процес здобування знань під час роботи над проектом. Необхідно створити комплекс дидактичних умов, які дозволять запровадити проектування в навчально-виховний процес, що забезпечить формування здатності студентів свідомо відбирати оптимальні засоби здобування нових знань із багатьох альтернативних підходів, поєднувати у певну систему та реалізовувати у власній професійній діяльності, прагнути до безперервного вдосконалення своїх знань та умінь, вчасно реагувати на постійні зміни в інформаційному та технологічному просторі.

Література

1. Вірста С. Є. Інноваційне навчання: метод проектів / С. Є. Вірста // Нові технології. – К., 2007. – Вип. 50. – С. 52 – 58.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / Семен Устимович Гончаренко. – Київ: Либідь, 1997. – 376с.
3. Краткий психологический словарь / сост. Л. Карпенко; под общ. ред. А. В. Петровского, М. М. Ярошевского. – М.: Политиздат, 1985. – 431 с.
4. Новейший психолого-педагогический словарь / сост. Е. С. Рапацевич; под общ. ред. А. П. Астахова. – Минск: Современная школа, 2010. – 928 с.

5. Олексюк О. Є. Теоретичні основи методу проектів як педагогічної технології / О. Є. Олексюк // Наукові праці: науково-методичний журнал. Педагогічні науки. – Миколаїв: МДГУ імені П. Могили. 2004. – Т. 36. – Вип. 23. – С. 45 – 49.
6. Полат Е. С. Метод проектов в интернет образовании [Электронный ресурс] / Е. С. Полат. Режим доступа http://www.gmeit.murmansk/ru/text/information_science/workshop/seminars/training_persona
7. Савенков А. И. Психологические основы исследовательского подхода к обучению: [учебное пособие] / Александр Ильич Савенков. – М.: Осъ – 89, 2006. – 480с.

Babenko T.

Problems of project activity in nursing education.

Kryvyi Rih National University, Kryvyi Rih, Ukraine

The paper discusses the concept of 'project', 'activity', 'project activity', 'nursingproject', it was determined problems of implementation designing in trainingeducational process at the medical colleges and possible ways of their overcome.

Keywords: *project, project activity, students of the medical college, nursing project.*